

Sledi vej na lubju

Bark markings in the outer (dead) bark

avtor prof. dr. dr. h. c. **Niko TORELLI**

Izvelek/Abstract

Rože so sledi na lubju, ki označujejo mesto odlomljene veje. Prikazan je nastanek rože na primeru doba.

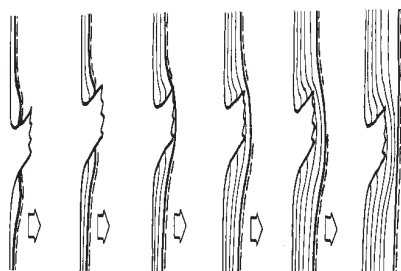
Ključne besede: rože, dob, *Quercus robur* L.

Roses are bark markings denoting the location of the pruned (broken) branch. The origin of the rose in oak is described.

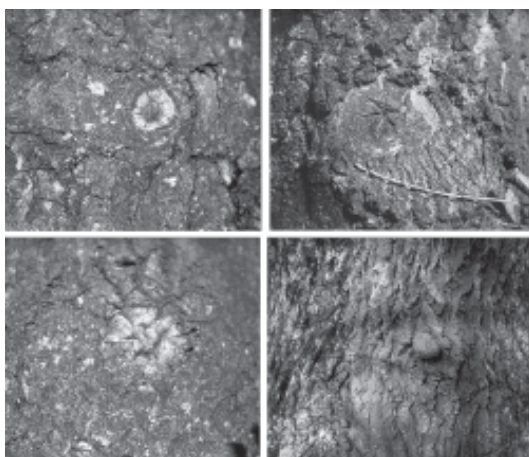
Keywords: roses, oak, *Quercus robur* L.

V eni prejšnjih številkih smo si ogledali "kitajske brke" pri bukvi, ki skupaj s "pečatom" ali "bradavico" označujejo mesto odloma veje in nakazujejo premer veje pri drevesnih vrstah brez lubja (=mrtva skorja, zunanja skorja, ritidom). V bistvu gre za kotno brazgotino v skorji (nem. *Winkelnarbe*, Schulz 1958) ali vejni skorjin greben (nem. *Astrindenleiste*; angl. *branch bark ridge*, Shigo 1989).

Sledi odpadlih vej pri vrstah z lubjem (hrast, jelša, topol) imenujemo "rože" (Erteld 1957, str. 87; Erteld, Mette & Achterberg 1962, str.55). Predstavljajo krožne brazgotine (nem. *Rundnarben*), ki glede na način nastanka ustrezajo "pečatom" oz. "bradavicam" pod "kotnimi" brazgotinami pri bukvi. Nem. *Rose* pomeni "vrtnico". Naša "roža" je v ožjem pomenu "vrtnica" v širšem pa "cvetlica" (SSKJ). Manjše "rože" ali "rožice"

□ Slika 1. Preraščanje vejnega štrclja; debela linija: živa skorja (ličje), črtkano: lubje (ritidom). (Risba po Schulzu 1958).

□ Slika 2. Dob (*Quercus robur* L.): začetek preraščanja odžagane veje; štrcelj obdaja rob iz ranitvenega lesa.

□ Slika 3. Dob (*Quercus robur* L.): mlada roža: odlom prekriva les, ličje in lubje.

□ Slika 4. Dob (*Quercus robur* L.): starejša roža z močno razpokanim lubjem.

□ Slika 5. Dob (*Quercus robur* L.): odlom veje označuje le grčast izrastek lubja.

Nemci imenujejo *Rosette* ali *Röschen*. Angleški ekvivalent je *rose*. Nemci "rožo" imenujejo tudi *Taler* ("tolar") ali *Ochsenaug* ("volovsko oko").

Slika 1 prikazuje nastanek "rože". Slika 2 kaže začetek preraščanja odžagane veje z nabreklo obrobo iz kalusa in ranitvenega lesa. Na sliki 3 je mlada roža. Tik pod površino kalusnega tkiva je nastal felogen in pod njim nov kambij, ki se je združil s starim ob rani. (prim. npr. Esau 1969, str. 531). Kambij je tvoril navznoter sekundarni ksilem ("les") in navzven sekundarni floem ("ličje"). Nastal je tudi že prvi globinski felogen oz. periderm in lubje nad njim, ki je križno razpokalo. Slika 3 kaže starejšo "rožo" in slika 4 še starejšo, kjer odstranjeno vejo "markira" le še grčast izrastek lubja. Sledi odpadlih vej na lubju so lahko vidne tudi do 150 let. Rože nastanejo tudi na mestih, kjer smo odstranili epikormske poganjke, ki so odgnali iz "spečih" in adventivnih popkov. Iz konfiguracije rože lahko z dokajšnjo gotovostjo sklepamo na debelino veje in globino odloma (Schulz 1954; Erteld & Achterberg 1955).

Debla z veliko rožami niso primerna za izdelavo furnirja. Na furnirskih listih pomeni roža mesto s krožnim ali vrtnicastim potekom vlaken. Lahko nastanejo tudi majhne luknje. □

Literatura

1. Erteld, W. 1957. Forstnutzung auf holzkundlicher Grundlage. Neuman Verlag, Radebeul
2. Erteld, W. & Achterberg, W. 1955. Die Bedeutung der Narbenbildung und des Faulkerns bei Roterlenschälholz. Anrhiv für Forstwesen, zv. 7/8
3. Erteld, W., Mette, H.J. & Achterberg, W. 1962. Holzfehler. VEB Fachbuchverlag, Leipzig
4. Esau, K. 1969. Pflanzenanatomie. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart
5. Schulz, H. 1958. Merkmale überwachener Holzfehler in der Baumrinde. Holz-Zentralblatt št. 71 in 80
6. Shigo, A.L. 1989. Tree pruning. Shigo and Trees, Associates, New Hampshire
7. SSKJ, Slovar slovenskega jezika 1994. DZS, Ljubljana